

Nr 388.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, *angående ordnandet av den andliga vården vid försvarsväsendet.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 225 föreslås beträffande den andliga vården vid försvarsväsendet bland annat, att till densamma skall utgå ett till 50,000 kronor förhöjt anslag i enlighet med nu gällande bestämmelser, att garnisonspastorn i Boden erhåller fastare ställning samt att i Karlskrona ytterligare en tjänstgörande prästman anställs vid marinen.

Angående den andliga vården vid försvarsväsendet i stort sett har försvarskommissionen, efter att ha anfört bland annat 1934 års kyrkomötes enhälliga uttalande om det oeftergivliga behovet av en bättre anordning av denna verksamhet, uttalat, att den icke vill bestrida att en revision av det nu tillämpade systemet för den andliga vårdens bedrivande vid försvarsväsendet kan bli nödvändig, samt att därvid vissa synpunkter som av såväl 1918 som 1926 års sakkuniga framhållits vore förtjänta av beaktande, men kommissionen fann denna fråga icke ha så nära samband med dess föreliggande uppgifter att den nu borde upptagas till behandling. Tre reservanter inom kommissionen påyrkade en fastare ordning och ett kraftigare stöd åt denna verksamhet under framhållande av dess stora betydelse och föreslogo i organisatoriskt avseende anställande av regementspastorer, anordnande av en central myndighet samt anvisande av därtill erforderliga anslag.

I yttrande över kommissionens förslag ha cheferna för generalstaben, samtliga arméfördelningar och fortifikationen, chefen för kavalleriet och kommandanten vid Bodens fästning helt anslutit sig till de av nämnda reservanter anförda synpunkterna, och militärbefälhavarna för övre Norrland och på Gotland ha uttalat, att den andliga vården vid försvarsväsendet borde ordnas lämpligen genom återinförande av regementspastorsinstitutionen.

Chefen för generalstaben har sålunda framhållit, att den andliga vården borde utökas dels genom till tjänst för truppförbanden förordnade svenska kyrkans präster, utsedda efter vederbörande truppförbands chefs hörande av domkapitlet inom det stift, där förbandet i fråga vore förlagt, dels genom frivilligt arbete, lett antingen av de sålunda förordnade prästerna eller av förbundet Soldaternas vänner. Ett centralråd med säte i Stockholm och lydande under diakonistyrelsen borde upprättas för att inom försvarsväsendet sammanhålla och leda svenska kyrkans arbete, såväl det officiella som det frivilliga, ävensom för att handhava och utdela de medel, som genom kollekt, donationer o. s. v. ställas till förfogande. De vid truppförbanden förordnade prästerna borde avlönas av medel ur kyrkofonden. Det frivilliga arbetet och centralrådets verksamhet borde ekonomiseras genom anslag på fjärde huvud-

titeln. De till förfogande ställda medlen borde fördelas på förslag av centralrådet och i proportion till vid truppförbanden föreliggande behov.

Kungl. Maj:t har utöver vad ovan anförts icke föreslagit någon ändring i nu gällande bestämmelser och anser icke att en omläggning av verksamheten i fråga bör ske i den riktning, reservanternas inom försvarskommissionen föreslagit, men gör i detta sammanhang följande uttalande: »Måhända kunna andra vägar beträdas för att främja det avsedda syftet, exempelvis genom att närmare anknyta den andliga vården vid försvarsväsendet till församlingsarbetet i övrigt på förläggningssorterna. Detta är emellertid en fråga som icke låter sig bedömas utan vittgående undersökningar. Åtminstone tills vidare torde det nuvarande systemet böra bibehållas».

Då undertecknade nu vilja föreslå att en utredning i denna sak kommer till stånd i samband med försvarsfrågans behandling, sker detta således under anknytning i viss mån till vad som anförts i Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

För att skänka planmässighet i fråga om den svenska kyrkans verksamhet för den andliga vården vid försvarsväsendet synes oss frågan böra bringas till en ändamålsenlig lösning i samband med försvarets omorganisation. Detta synes oss böra ske som departementschefen antyder genom en närmare anknytning till församlingsarbetet i övrigt å förläggningssorten och detta i huvudsaklig överensstämmelse med de principiella riktlinjer, som chefen för generalstaben framhållit.

Vi tillåta oss därför föreslå, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag i ärendet.

Den andliga vårdens uppgift är djupast och väsentligast det etiskt karaktärsfostrande och religiöst uppbyggande. Den skall dock jämväl hava en kulturell uppgift att genom föreläsningar och annan bildningsverksamhet giva intellektuell lyftning liksom det är av vikt, såsom departementschefen framhåller, att »den värnpliktiga ungdomen beredes tillfälle att på ett lämpligt och förädlade sätt använda sin fritid».

Verksamheten bedrivs dels av svenska kyrkan dels av frivilliga organisationer, främst »Soldaternas vänner», som gjort en högst betydande insats. Soldathemsverksamheten bör framgent stödjas och utvecklas att omfatta alla förband. En avsevärd del av det nu utgående anslaget har också använts för stödjande av soldathemmen och häri synes oss intet intrång böra ske. Gott samförstånd råder mellan den frivilliga verksamheten och de regementspastorer, som frivilligt kvarstått i arbetet efter regementspastorsinstitutionens upplösande 1925 och de präster, som i annan ordning deltagit i detta arbete vid förläggningarna. Härigenom har i avsevärd mån stadga och enhetlighet i arbetet främjats.

Militärpastorns uppgift bör vara att i samarbete med den frivilliga verksam-

heten förestå den av svenska kyrkan bedrivna andliga vården vid förläggningen i dess olika förgreningar.

Vid en utredning synes oss följande synpunkter böra beaktas:

1. Militärpastorer — eller om det traditionsmättade namnet regementspastorer anses böra bibehållas även efter en genomgripande omläggning av deras ställning — må förordnas på kortare tid, exempelvis 3 år, av biskopen i vederbörande stift efter hörande av vederbörande truppförbandschef. Till regementspastor må förordnas för uppgiften särskilt kvalificerade, helst yngre prästmän, vilka i regel också hava församlingstjänst. Den andliga vården vid militärföreläggningen bör nämligen stå i samband med församlingsvården i övrigt å förläggningsorten.

2. Sådant förordnande må kunna lämnas åt samma prästman för flera förband på samma plats eller, där det på grund av kortare avstånd är möjligt, på närbelägna platser.

3. Åt Svenska Kyrkans Diakonistyrelse må allt fortfarande anförtros uppgiften att sammanhålla och leda svenska kyrkans ifrågavarande arbete, såväl det officiella som det frivilliga, ävensom att handhava och fördela de medel, som ställas till förfogande för verksamheten.

Diakonistyrelsen må i likhet med vad nu är förhållandet för denna uppgift tillsätta ett särskilt utskott, vilket generalstabschefen föreslår skola kallas »Centralrådet», i vilket plats bör beredas för representanter för regementspastorerna, för militära befattningshavare och för den frivilliga verksamheten genom soldathemmen.

4. Redan i fredstid bör en väl genomtänkt plan med väsentligt utökat antal militärpastorer vara ordnad för att träda i funktion vid mobilisering, då regementspastorerna böra bli fastare knutna till den militära tjänsten.

5. Arvoden till regementspastorerna må utgå ur kyrkofonden.

6. Anslaget till den andliga vården, som utgår å försvarsdepartementets budget, må såsom hittills utgå till det frivilliga arbetet samt utanordnas dels till vederbörande truppförbandschefer, dels till »Soldaternas vänner», dels till de olika soldathemmen.

Kostnaderna för »centralrådet» må jämväl bestridas av anslaget till den andliga vården. Detta synes också böra äga ett anslag till sin disposition för att kunna främja utvecklingen av den verksamhet, som kan bli denna centralorganisation anförtrodd och där man förväntar, att den skall taga initiativ och lämna stöd, där så kräves. Anslaget bör därför höjas med därför nödigt belopp.

Anslaget bör såsom departementschefen anför »liksom hittills icke belastas med avlöningar och arvoden åt de ecklesiastika befattningshavarna, vilka upptagas å vederbörande personalstater».

Till dessa böra räknas garnisonspastor i Boden, garnisonspastor i Karls-

borg och tjänsteinnehavare vid marinen, i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag.

Härordningen måste vara fastställd innan kostnaderna kunna beräknas för ordnandet av den av svenska kyrkan bedrivna andliga vården och därmed den erforderliga höjningen av kyrkofondens utgift för de vid försvarsväsendet förordnade prästmännen. Framställning i ärendet torde därför också böra göras till rikskomitet.

Vi tillåta oss föreslå, att riksdagen ville besluta att hemställa till Kungl. Maj:t,

att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte efter verkställd utredning vidtaga åtgärder för ordnandet av den andliga vården vid försvarsväsendet i samband med försvarets omorganisation i enlighet med vad härovan anförts.

Stockholm den 20 april 1936.

O. Bergqvist.

Carl Lindmark.

P. Sandström.